

**OCTAVIAN GOGA ÎN PRIMUL RĂZBOI MONDIAL PE BAZA
UNOR DOCUMENTE DIN ARHIVA TIMOLEON PISANI**

**OCTAVIAN GOGA PENDANT LA PREMIÈRE GUERRE
MONDIALE D'APRÈS DES DOCUMENTS DE L'ARCHIVE
TIMOLÉON PISANI**

George Trohani*

Résumé

Il s'agit de huit documents – épreuves, lettres, articles pour les journaux – écrits par le poète et l'homme politique Octavian Goga (1881-1938) concernant une partie de son activité pendant les années 1915-1917, années de guerre.

Tous ces documents font part de l'archive du journaliste Timoléon Pisani (1868-1943).

Mots clefs: Octavian Goga, Timoleon Pisani, lettres, articles pour les journaux.

Poetul și omul politic Octavian Goga (1 aprilie 1881, Rășinari – 7 mai 1938, Ciucea) a fost ales în septembrie 1906 secretar literar al „Asociației transilvane pentru literatura română și cultura poporului român” (ASTRA). În urma publicării în 1907, în revista „Țara Noastră”, a unor articole critice la adresa guvernărilor austro-ungari, a fost închis la penitenciarul Seghedin în iarna anului 1911, timp de o lună. Apoi în 1913 se află iar deținut în închisoarea din Seghedin. Printre cei care-l vizitează s-a numărat și I. L. Caragiale.

Între timp, în 1909, îi apare volumul de versuri *Ne cheamă pământul* la editura Minerva din București și, în 1911, culegerea de articole *Însemnările unui trecător. Crâmpoie din zbuciumările de la noi* la Arad. Iar în 1913 apare al treilea volum al său de versuri *Din umbra zidurilor* tot la Minerva.

În 1914, la izbucnirea Primul Război Mondial Octavian Goga s-a stabilit în România. Teatrul Național din București a pus în scenă piesa *Domnul notar*, dramă în trei acte din viața Ardealului.

La 14 decembrie 1914 participă la lucrările Congresului extraordinar al Ligii Culturale, fiind membru al comitetului, ca reprezentant al Transilvaniei. Președinte era preotul Vasile Lucaciu, vicepreședinte Barbu Delavrancea, iar secretar Nicolae Iorga.

* Istoric asociat Muzeului Național de Istorie a României; doctor în istorie.

În 1915, la București, a publicat culegerea de articole *Strigăte în pustiu*, iar în 1916, la editura lui C. Sfetea, un nou volum de versuri *Cântece fără țară*¹.

În perioada neutralității românești, Goga a prezentat în publicațiile vremii – „Adevărul” și „Epoca” – situația românilor din Austro-Ungaria. Acum se înfiripă relațiile de amicitie cu gazetarul Timoleon Pisani² (1868-1943), cel ce conducea în fapt cotidianul „Epoca”.

Astfel, în numărul din 15 iunie 1915 al cotidianului „Epoca”, Oct. Goga semnează alături de alții, scrisoarea ziaristilor ardeleni refugiați în România prin care cer alipirea Transilvaniei la Regatul Român.

Urmarea tuturor acestor acțiuni: autoritățile austro-ungare îi înscenează un proces de înaltă trădare și este condamnat la moarte în contumacie.

În interesanta arhivă rămasă de la mai sus-amintitul gazetar T. Pisani se păstrează, printre altele, opt documente – scrisori și ciorne de adrese – trimise de Octavian Goga autorităților românești și respectivului gazetar. Nu este exclus ca ciornele să fi fost redactate împreună de către cei doi. Conținutul lor este strâns legat de mersul războiului – propagandă, înrolare în armată, stare sufletească.

Una din ciorne este redactată în numele fratelui său, Eugen Goga (11 decembrie 1888, Rășinari – 5 iunie 1935, București). Acesta a debutat ca ziarist la „Tribuna” din Arad, în 1911-1912. În 1913 era student la Zurich, iar în 1914 la Paris. Izbucnind Primul Război Mondial, revine în Arad și este mobilizat pe frontul antirus. Cade prizonier și este dus în Siberia, în lagărul din Tomsk. După intrarea României în război este eliberat, și se reface – pentru scurt timp – la Techirghiol. Perioada prizonieratului o descrie într-o carte apărută în 1916, „Două Siberii”. Colaborează și el la cotidianul „Epoca”. Voluntar în armata română, Eugen Goga va participa la lupte și-și va pierde mâna dreaptă.

În cele ce urmează, transcriem toate aceste documente în ortografia autorului.

1). Nedatat. Din context reiese că este ante 1 septembrie 1916. Octavian Goga trimite lui T. Pisani un articol pentru ziar. (Fig. 1).

Jumătate de coală A4 ruptă neglijent, îndoită în patru. Filigran &SS. BUȘTENI

Iubite domnule Pisani,

Iată articolul de care era vorba. Îl trimit mai degrabă / fiindcă e actual. Peste câteva zile sînt și eu la / București. Rog să dai ordin să fie cu băgare de / seamă la corectură.

¹ A se vedea în special Ion Dodu Bălan, *Octavian Goga*, ed. II, București, Minerva, 1975. La pag. 135-138 se menționează existența unui jurnal inedit al lui Oct. Goga, intitulat „*Fărîmături dintr-o prăbușire*”, pentru perioada 17 noiembrie – 21 decembrie 1916.

² A se vedea N. Trohani, *Ziaristul Timoleon Pisani (1868-1943), schiță biografică*, în Muzeul Național, XIV, 2002, p. 214-238.

Pe-aici nimic nou. Stau la malul mării / și cânt cîntecul lui popa Iene.

*Al Dtale cu dragoste
Oct Goga*

2). 15 august 1916, ziua declarării războiului de către România. Octavian Goga solicită Ministrului înscrierea în Școala de ofițeri, pentru a putea participa la război. Ciornă.

Jumătate de coală A4, ruptă neglijent, îndoită în patru. (Fig. 2).

Domnule Ministru,

*Subsemnatul, ne fiind soldat și dorind să iau parte activă / la operațiunile de pe cîmpul de luptă, Vă rog să binevoiți / a mă repartiza la școala de ofițeri.
București, 15 August 1916.*

*Cu profundă stimă
Octavian Goga*

3). August 1916. Ciornă a unei scrisori de-a lui Oct. Goga către prim-ministrul I.I.C. Brătianu prin care cere înscrierea într-o școală de ofițeri. Jumătate de coală A4 ruptă neglijent, îndoită în patru. Urme de filigran. (Fig. 3).

Mult Stimate Domnule Brătianu,

Cuvintele și-au pierdut relieful în aceste momente și de-aceia / mi-e greu să găsesc mijloacele prin care să Vă exprim / sentimentele mele acum cînd vrednicia Dvoastră / înscrie cea mai glorioasă pagină a istoriei noastre.

Armata română se apropie de Sibiiul unde a vibrat / sufletul meu o viață întreagă de fiorii unui vis și / eu mă simt covîrșit de-o emoție necunoscută încă.

Dorind să aduc sacrificiu suprem pentru o idee / ce am propagat cu credință și cu nerăbdare, / și nefiind soldat încă Vă rog să binevoiți a mă repartiza la Școala pregătitoare / de ofițeri.

Primiți, Vă rog, mult Stimate Domnule Brătianu / cu întreaga mea recu (aici se oprește textul scris).

4). Nedatat. Din context ar trebui să fie concomitentă cu anterioarele. Ciornă cu ștersături a unei cereri din partea lui Eugen Goga, către ministru, privind încadrarea sa în armata română. Scrisul este al lui Octavian Goga.

Jumătate de coală A4, îndoită în patru. (Fig. 4).

Domnule ministru,

Subsemnatul Eugen Goga, Român din Transilvania, care mi-am făcut stagiul / militar de un an în armata austriacă, la arma infanteriei ca soldat bacalaureat, / și am luat parte active la luptele din Galiția unde am / fost rănit și făcut prizonier, – Vă rog să binevoiți / a mă admite în rândurile armatei.

Studiile și cunoștințele mele militare mă îndreptățesc să / sper, Domnule Ministru, că odată cu admiterea veți binevoi a-mi / acorda / și gradul de sublocotenent.

În cazul când această ultimă cerere din motive / formale nu s'ar putea împlini, Vă rog să binevoiți / a dispune să fiu repartizat la Școala pregătitoare de ofițeri/

5). Articol anti Alexandru Marghiloman scris de Oct. Goga. Din păcate nu am putut, până în prezent, să-l identificăm în presa vremii.

Trei jumătăți de coală A4, îndoite în patru. Urme de filigran. (Fig. 5/a-c).

Trădătorul Alexandru Marghiloman

A trecut un an și mai bine de când ostracismul Partidului Conservator / a decapitat politicește pe fostul său șef de scurtă durată, pe Alexandru / Marghiloman.

Isbucnirea războiului mondial a fost și la noi ca și în alte părți proba de / foc a oamenilor politici. Conflagrația continentală a lămurit valorile pretutindeni, / așezând în perspectiva justei aprecieri pe conducători. Punându-se problema / a existenței naționale, ei au fost scoși de după culise unde / apreciau în tăcere, și au fost chemați pe arena luptelor deschise, ca / să-și afirme adevărurile rasei lor. S'a produs deci o selecțiune a rîndurilor, o afirmare împiedecă / a năzuințelor tănuite ; s'a înfăptuit opera necesară / de clasare a personalităților în opinia publică.

Acest lucru s'a petrecut și la noi. La lumina evenimentelor cari angajau / toată puterea de reacțiune morală a unui neam, ierarhia valorilor / s'a fixat și aici. Vîltoarea vieții de doi ani ne-a lămurit pe deplin. În acest timp s'a consacrat / definitiv cinstea și talentul fruntașilor / din trecut, s'a accentuat vigoarea unor

luptători mînați de pu-/terea credinței lor și i-a dărîmat o serie de reputații false. Cîte cele-/brități improvizate pe vremuri n'au fost distruse în cursul / acestor zile palpitate ! Miniștri, leaderi parlamentari, tribune de in-//truniri populare și alte mărimi de ieri, azi stau în fața noastră chirciți și / despoiați de prestigiul lor, copleșiți de oprobiul public și încărcați / de disprețul deaproapelui, ca figură de operetă ori ca bandiți de mîna / întîi.

Cohorta striviților e lungă, fiindcă e întinsă scara păcatului dela Nicolae / Fleva pînă la Bogdan Pitești. Nimeni nu va trage la îndoială însă, că / cel mai zdrențuit din ceata ignobilă a acestor naufragiați este Alexan-/dru Margiloman. Spirit de fațadă, nu fără rădăcini în sufletul țării, conspi-/rator oriental lipsit de scrupulele onestității, acest temperament particular / care încarnează toate oscilările morale ale tristului parvenitism prin aromânesc, / a apărut înaintea țării dela începutul conflictului european, desorientat / și gol și mai ales străin de aspirațiile noastre.

Căderea i-a fost fatală și grabnică în mijlocul unui popor a / cărui comprehesiune repede nu s'a desmințit niciodată. S'a prăvălit deci / în curînd și partidul conservator l-a asvîrlit de pe stînca tarpeică³. O agonie dureroasă a fost urmarea acestei desființări politice. Redus la tovă-/rășia unor figurine minuscule din viața publică, / înconjurat de spioni și bătăuși plătiți, străinul izolat n'a mai avut / nici un acces în opinia publică a Țării, în care, afară de caii de la curse, / nu mai avea nimic comun. Timp de doi ani s'a svîrcolit în frigurile / morții. A publicat declarații, a dat interviewv-uri pe cari le-a desmințit a / doua zi, a patronat hoțiile lui Stoian, a încercat cumpărarea stu-/denților și a continuat prin a se declara ... amic al Puterilor centrale ... / În lunile din urmă, rostogolindu-se tot mai departe într'o cădere / vertiginoasă, a devenit agentul declarat al ambasadei ger-/mane, denunțînd zilnic pe ascuns și în mod public pregătirile // Țării în fața dușmanului de azi și de mîine.

Iată-l, în sfîrșit, în ultimul ipostaz al renegării naționale. Cetiți scrisorile pe care un om scîrbit din anturajul său ni le-a adus la / redacție și o să vedeți cea din urmă expresie de perdițiune morală. / Un fost șef de partid, fost consilier al tronului românesc, prin in-/tervenția unui deputat austriac se silește să cîștige grațiile contelui / Tisza, într'o vreme cînd Ardealul e un țintirim / pe ale cărui ruine / șeful guvernului maghiar plimbă anteriul pătat al trădătorului / Mangra⁴. Cetiți aceste rînduri și veți înțelege cum „lieber / Freund: Alexander

³ Stînca tarpeiană – la Roma, în spatele Capitoliului, pe panta lui abruptă, era o râpă adîncă, de pe marginea căreia erau zvârliți, spre a fi uciși, trădătorii, conspiratorii, criminalii.

⁴ Referire la Vasile Mangra, născut *Vincențiu Mangra*, (n. 25 mai 1850, Săldăbagiu, comitatul Bihor - d. 14 octombrie 1918, Budapesta) mitropolit al Ardealului (1916-1918), istoric, membru titular (1909) al Academiei Române.

Marghiloman” este depozitarul secretelor de / culise germano-maghiare, ales de camarilla vie-/neză să ne dea: „lovitura de grație”.

Cuvintele s'au tocit la noi în cursul vremii și s'ar părea că / și-au pierdut semnificarea lor reală. În fața unor asemeni do-/vezi de putredă promiscuitate, dicționarul nostru pare sărac și / epitetele lipsite de relief. Închipuiți-vă însă, că astăzi pentru / întâia-ooară, o mîrșăvie ordinară a smuls din adîncul celui / mai strivitor dispreț calificativul de trădător, și aruncați-l / în obrazul lui Al. Marghiloman.

Alexandru Marghiloman este un trădător, în cea mai simplă accepție / a cuvîntului, mormîntul lui politic s'a închis și i'a pecetluit de aci înainte. Re-/torziunea firească a neamului îi va pedepsi umbra în măsura în care / se va mai ivi să tulbure unitatea de simțire a conștiinței noastre naționale.

6). Nedată. Probabil 1915 sau primăvara lui 1916. Oct. Goga îi trimite un articol lui T. Pisani.

Jumătate de coală A4, îndoită în patru. Urme de filigran. (Fig. 6).

Iubite domnule Pizani,

În lipsa unui articol de propagandă dela iubita noastră *Epoca*, tri-/mit eu câteva file. Te rog să le dai cu cicaro (ori-cît ar fi de / lung) în cel mai apropiat număr care apare în patru pagini / și să-mi trimiteți mie aici Trei sute de exemplare.

Țin foarte mult la toate astea, fiind absolut necesar.

Aici lucrurile merg binișor, profeții însă nu se pot face.

Mă miră că la Galați a mai candidat Fortunescu, după discuțiile / noastre dela Riegler⁵. Țara asta îmi rezervă încă multe / surprize.

Dacă ai vre-o veste scrie-mi două rînduri.

Al Dtale

Goga

Rog din inimă să se supra-/vegheze corectura.

7). 30 noiembrie 1916, câteva zile înaintea căderii Bucureștilor. Octavian Goga, din Iași, către T. Pisani, în București îi descrie starea sa sufletească. Scris cu creionul.

⁵ Cafeneaua Riegler de pe Calea Victoriei, lângă Hotelul Continental.

Jumătate de coală de hârtie velină, îndoită în două și apoi iarăși în două.
(Fig. 7/a-b).

Iași, 30 Nov. 1916.

Iubite domnule Pisani,

*Îmi pare rău că nu te repezi Dta pe o / zi să stăm de vorbă și să treci o-
/dată prin Piața Unirii – ca să vezi / situația ...*

*Eu, ce să-ți pot spune pe hîrtie ? / Trec de două săptămâni prin stări sufle-
/tești necunoscute încă, pe urma căroră / am ajuns într'un hal de paralizie mo-
/rală. Am în suflet atîta revolt ne-/canalizată pe urma celor ce văd zilnic, / că mi-e
imposibil să mă gîndesc / la vre-o treabă. Simt că m'am înșelat / amar în poporul
meu. Sunt un om / vinovat, nu că am propagat o i-/deie greșită, ci că nu mi-am dat
sea-/ma de valoarea reală a elementelor // ce trebuiau s'o ezeceute.*

*Aici la Iași Guvernul cu toată co-/horta lui este simbolul cel mai nime-/rit
prin care se înfățișează agonia / țării. Nu se muncește nimic, acelaș / tembelism,
aceleași cancanuri ca / să se menție la suprafață. Văd din / toate că nu plănuiesc
nici o retra-/gere, nici o remaniere ministerială. / Take Ionescu a avut ieri o espli-
/cație cu Brătianu, pe urma căreia / s'au recit cu totul. Mi se spune că / nu mai
poate fi vorba de cola-/borare, fiindcă Br(ătianu) nu cedează ni-/mic în conducere. Pe
Iliescu⁶, se / pare, că-l sacrifică, dar Bră-/tienii vor să-și păstreze intactă pu/terea,
probabil dîndu-și seama că / o prăvălire astăzi ar însemna // o cădere pe veci.*

*De altă parte opoziția suferă de tredi-/ționala neputință. La Greceanu s'au
/ re luat faimoasele ședințe ale Acțiu-/nii naționale, toate figurile din Bu-/curești își
repetă locuacitatea de-a-/colo, supt presidenția solemnă a pă-/rintelui (Vasile)
Lucaci. Se plănuiesc me-/morande și protesturi către rege și / străinătate ... Am
fost odată, nu / mă mai duc ...*

*În asemenea condiții eu nu gă-/sesc nici o salvare decît în aju-/torul pe
care se vor milostivi să / ni-l trimită Rușii. Generalul (A) Mossoloff sosit ieri în
locul lui Poklew-/ski⁷ a declarat că Țarul va fa-/ce toate sforțările să apere Mol-
/dova. După cît aud, față cu a-//tacurile dela sud ale Bulgarilor cari au / debarcat
și la Oltenița și la Călărași, tre-/buie să părăsim și Ialomița și să ne / retragem în
ultima linie de apărare / Focșani – Galați.*

⁶ Dumitru Iliescu (n. 24 septembrie 1865, Drăgășani - d. 1940) a exercitat efectiv (deși nominal poziția era ocupată de generalul Vasile Zottu) funcția de șef al Marelui Cartier General în prima parte a campaniei anului 1916, fiind apoi numit în funcție la 25 octombrie până la 5 decembrie 1916, când a fost demis ca urmare a înfrângerilor suferite de Armata României.

⁷ Stanislaw Poklewski-Koziell (1868-1939) ministrul Rusiei la București.

Vezi unde am ajuns ...

Vin, dacă poți pentru o zi două, să / ne sfătuim și am putea face ceva / cu Epoca. Gongopol⁸ spune că / nu e hîrtie ... Am putea poate, cum-/va, să facem rost din Rusia. / Aici nu apare nici o gazetă.

Ar fi un bine și pentru alții / și bine și pentru sufletul no-/stru să răsufăm într'o ga-/zeta, altfel, în atmosfera asta eu / ori mă asfixiez ori iau lu-/mea în cap. Cu dragoste / Salutări dela toți ai mei. / Goga.

8). Nedată. Probabil începutul lui august 1917 deoarece pe 25 august⁹ Oct. Goga împreună cu alți ziariști – printre care Tim. Pisani și Alex. Rubin¹⁰ – se afla la Odessa.

Octavian Goga intervine la T. Pisani pentru un împrumut din partea bancherului Aristide Blank.

Coală de hârtie velină, îndoită și apoi reîndoită în patru. (Fig. 8).

Iubite domnule Pisani,

Trimit aici o scrisoare pentru Aristid Blank¹¹, în care-l / rog, dacă poate, să acorde un împrumut de lei / 10.000, pentru mama dnei Rășcanu, avînd ca / garanție actul de ipotecă de 80.000 lei la Ho-/telul "Principesa Maria" – și iscălitura mea. / Sunt dator să dau această mîină de ajutor, / fiindcă la timpul său după sfatul meu s'au / zidit acești bani în zidurile lui Bucu (?) ... Acum / firește aceste ziduri nu mai au mare preț – / și iscălitura mea mi-e teamă să nu tragă / tot atît în cumpănă.. Să vedem .. Roagă / și Dta pe Blank, poate bunăvoința lui să / găsească o soluție favorabilă, care m-ar bu-/cura mult.

Eu cam în zece zile voi fi la Odessa. / Ce-i cu Epoca ? Tot aștept să apară ...

Al Dtale Goga

⁸ Constantin Gongopol, publicist născut în 1877. M. Straje, *Dicționar de pseudonime*, București, 1973, p. 304.

⁹ N. Iorga, *Memorii*, I, Ed. Ciornei, p. 103.

¹⁰ Probabil Alex. Rubin, născut în 1856. Cf. M. Straje, *Dicționar de pseudonime*, București, 1973, p. 614-615.

¹¹ Aristide Blank (1 ianuarie 1883, București, 1 ianuarie 1960, Paris) – conducător al Băncii Marmorosch Blank & Co.

Scrisoare Timoleon Pisani,

Tată articolul de care era vorba. Uimit ~~pe~~ mai degrabă
Hindcă e actual. Oare ceva 2-le număr și la
București. Aș să ^{dai} ordi să fie cu băgară de
seamă la colectură.

De aici nimic nou. Stau la malul mării.
și cînt cîntecul lui Popa Iene.

De drăce cu dragoste
Octogoga

Fig. 1. Scrisoare Octavian Goga către Timoleon Pisani. Ante 1 septembrie 1916

Domnule Ministru,

Subsemnatul, ne fiind saldat și boșorț în țară până astăzi
la operațiunile de pe câmpul de luptă, vă rog să binevoiți
a mă repatriiza la școala de ofițeri.

București, 15 August 1916.

Cu respectuoasă încredințare
George Trohani

Fig. 2. Ciorna unui adrese către Ministru. 15 august 1916

Mult Onorabil Domnule Brătianu,

Cum vă știu că vă aflați în această vreme în țară și că vă
mi-e greu să găsesc mijlocul prin care să vă exprim
sentimentele mele acum când vedeam în țară
într-o așa mare glorie și măreție a țării noastre.

Armata noastră și apărarea de sine a țării noastre
sunt lucrurile care mă ocupă în această vreme și
mi sunt foarte dragi și mă simt foarte încredințat în ea.

Prin urmare vă adresez încredințarea mea și vă
vă rog să mă binevoiți să mă repatriizați la școala
de ofițeri.

Prin urmare, vă rog, mult Onorabil Domnule Brătianu
la dispoziția mea recu

Fig. 3. Ciorna unei adrese către prim-ministrul I. I. C. Brătianu. August 1916

GEORGE TROHANI

se trebuia să ezece.

Aici la sași, guvernul eu trată cu
 încredință este simțabil cel mai min-
 usat prin care se înfăptuiește agonia
 țării. Nu se murește nimic, același
 turbidism, același caucanuri ca
 să se murește la suprafață. Văd în
 țară că nu plămădesc nici o refo-
 rme, nici o renunțare ministerială.
 Tare, domnia a amor d'eu o cămă-
 catie cu Borovianu, și vama Cărdă
 și-au răsit cu totul. Mi se spune că
 nu mai poate fi vorba de cala-
 borare, fiindcă țara nu cedează ni-
 mic în condiții. De Silesia, se
 vede, că-l sacrifică, dar dă-
 țării vor să-și păstreze intactă pu-
 țerea, probabil simțu și seama, că
 o pot vedea astăzi, dar îndemna

este să se vezi.

De altă parte așchia după se tradi-
 ționale nepotism. La Goleanu s-au
 ținut paimoanele sedințe ale Hătru-
 ni: naționale, toate figurile din Bu-
 curești în repeta locașitatea se-a-
 colo, șipt menvența blednă a pă-
 rinteții ducaci, le plămădesc me-
 morabile și protestanți către rege și
 străinătate. Nu s-au fost o dată, na-
 mă mai dec...

În asemenea condiții eu nu gă-
 desc nici o salvare decât în apu-
 turul pe care se vor miștina să
 înălțăm întru Dumnezeu. Generalul Moșu
 Hoff s-a înfăptuit în locul lui Sakel-
 shtet a declarat că țara va fa-
 ce toate oportunitățile să aplice dis-
 cret. După un an, țara cu a-

7b

Fig. 7a-b. Scrisoare Octavian Goga către Timoleon Pisani. 30 noiembrie 1916

Intele domnule Pisani,

Ținând aici o scrisoare pentru Aristide Blandu, în care l
 rog, dacă poate, să acorde un răspuns de la
 10.000, pentru mama Serei băiețanu, am să ca
 garantez actul de înțelegere de 30.000 lei la hotă-
 rul „Prințesa Maria” și înălțătura mea.
 Sunt bătrân și vârstă creștina mîntă de aspiet,
 fiindcă la timpul său sunt stăruie meu și
 șipt aceste bani să găsească lui Bocu... Acum
 șipt aceste bani nu mai au mare pret -
 și înălțătura mea mi-e teamă să nu pierd
 tot atît în cumpărare... Să vedeți... Dinaga
 și Seta de Blandu, vreau bună-voință lui să
 găsească o soluție favorabilă, care să ar ba-
 cura mult...

Să cămă în țara zile vrei și la d'eu.
 Ce-i cu țara? Tot astăzi să apară...
 de Octavian Goga

Fig. 8. Scrisoare Octavian Goga către Timoleon Pisani. August 1917